

Морозов О.Ф.

доктор техн. наук, професор

Шумовецький М. І.

Студент ФММ

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті порушено тему актуальності інноваційної діяльності та інтеграції інноваційних розробок у виробництво. Проведено аналіз останніх досліджень і публікацій, а також виділені основні науковці, що займалися дослідженням даної теми. Виділено й описано основні особливості інноваційного розвитку та інноваційної діяльності. У статті проаналізовано кількість науковців та наукових організацій, обсяг наукових та науково-технічних робіт, інноваційна активність підприємств України та джерела фінансування інноваційної діяльності. Побудовано діаграму на основі підприємств, що впроваджували інновації у виробництво та їх питома вага у загальній кількості промислових підприємств. Розкрито зміст понять інноваційна активність та інноваційний розвиток. Основну увагу в статті приділено виокремленню основних проблем та негативні властивості, що стримують інноваційну діяльність промислових підприємств. Автором запропоновано напрями зниження негативного впливу на інноваційний розвиток підприємства.*

Ключові слова: інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, економічне зростання, інноваційна активність, питома вага, загальні витрати, тенденція.

Morozov Oleksandr

Shumovetskiy M. I.

Innovation activity as a key factor in the development of industrial enterprises Ukraine

Annotation. The article touched upon the relevance of innovation and integration of innovation into production. Analysis of recent research and publications, and highlights the main scholars who researched the topic. Highlight and described the main features of innovative development and innovation. The article analyzes the number of scientists and scientific organizations, the volume of scientific and technical work, innovation activity of enterprises in Ukraine and funding innovation. We construct a diagram-based enterprises that implemented innovations in production and their share in the total number of industrial enterprises. The content of the concepts of innovation activity and innovation development. The focus of the article is given to provision out the main problems and negative characteristics, hampering innovation enterprises. The author Directions negative effects on the development of innovative enterprises.

Keywords: innovation, competitiveness, economic growth, innovation activity, the proportion of common costs trend.

Морозов А.Ф.

Шумовецкий М. И.

Инновационная деятельность как ключевой фактор развития промышленных предприятий Украины

Аннотация. В статье затронута тема актуальности инновационной деятельности и интеграции инновационных разработок в производство. Проведен анализ последних исследований и публикаций, а также выделены основные ученые, занимавшиеся исследованием данной темы. Выделены и описаны основные особенности инновационного развития и инновационной деятельности. В статье проанализированы количество ученых и научных

организаций, объем научных и научно-технических работ, инновационная активность предприятий Украины и источники финансирования инновационной деятельности. Построена диаграмма на основе предприятий, которые внедрили инновации в производство и их удельный вес в общем количестве промышленных предприятий. Раскрыто содержание понятий инновационная активность и инновационное развитие. Основное внимание в статье уделено выделению основных проблем и отрицательные свойства, сдерживающих инновационную деятельность промышленных предприятий. Автором предложены направления снижения негативного воздействия на инновационное развитие предприятия.

Ключевые слова: инновационная деятельность, конкурентоспособность, экономический рост, инновационная активность, удельный вес, общие расходы, тенденция.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Взявши європейський вектор і проаналізувавши власні можливості та конкурентоспроможність, підприємства України усвідомили, що впровадження та розвиток інноваційної діяльності – це один з головних факторів успішного зростання компанії. Інтеграція у виробництво інноваційних розробок веде за собою не лише підвищення конкурентоспроможності, а й допомагає вирішити низку економічних, соціальних та екологічних питань. Тому, у 2014р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1609 підприємств, або 16,1% обстежених промислових підприємств, а у 2010р. ця кількість становила 1462 компанії [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних засад інноваційної діяльності, а також розкриттям сутності та передумовами інноваційного розвитку на промислових підприємствах України займалися такі науковці: Мельниченко О.А., Бояринова К.О., Найдюк В.С., Кузьминчук Н.В., Волощук Л.О. Проте, беручи до уваги стрімкість розвитку

даної теми, питання інноваційної діяльності промислових підприємств потребує подальшого розгляду.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної роботи є виокремлення основних проблем інноваційної діяльності на промислових підприємствах України.

Основні цілі:

- виокремлення основних чинників, що впливають на розвиток інноваційної діяльності на підприємствах України;
- аналіз основних складових інноваційної діяльності;
- дослідження величини затрат на інноваційну діяльність та їх формування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перед викладенням основного матеріалу необхідно розкрити поняття інноваційної діяльності та інноваційного розвитку. Інноваційний розвиток використовується, коли йдеться про відповідний тип розвитку на макрорівні і проводяться дослідження щодо механізму реалізації науково-технічного прогресу в процесі економічного розвитку країни, регіону, пошуку нових джерел економічного зростання, побудови державної інноваційної моделі розвитку тощо [3]. Інноваційна діяльність – це комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових та маркетингових заходів, які спрямовані на створення та впровадження інновацій (проведення і придбання наукових досліджень, нових технологій, виробниче проектування, інші види підготовки виробництва для випуску нових продуктів, впровадження нових методів їх виробництва, придбання машин, обладнання, установок, інших основних засобів та капітальні витрати, пов'язані з упровадженням інновацій, маркетинг, реклама тощо) [6].

Розглянемо основні складові інноваційної діяльності в Україні. На перший план виходять наукові кадри та кількість організації представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Наукові кадри та кількість організацій

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки	Кількість науковців, осіб	Кількість докторів наук в економіці України, осіб	Кількість кандидатів наук в економіці України, осіб
2007	1404	96820	12845	74191
2008	1378	94138	13423	77763
2009	1340	92403	13866	81169
2010	1303	89564	14418	84000
2011	1255	84969	14895	84979
2012	1208	82032	15592	88057
2013	1143	77853	16450	90113
2014	999	69404	16090	86230

Розроблено на основі [4]

На основі даних з таблиці 1 можна зробити невтішний висновок, що починаючи з 2007 року кількість науковців та організацій, що виконують наукові дослідження постійно зменшуються. У 2007 році чисельність організацій становила 1404 одиниць та науковців 96820 осіб, а в 2014 ця кількість зменшилася до 999 од. Та 69404 осіб відповідно. Проте, кількість докторів та кандидатів наук постійно зростає. В 2007 році їх кількість становила 12845 та 74191 осіб, а в 2014 році 16090 та 86230 осіб відповідно.

Проаналізувавши кількість наукових кадрів та організацій, необхідно розглянути який же обсяг робіт було виконано за останні роки, данні яких наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт

	Всього, у фактичних цінах	У тому числі				Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	розробки	науково-технічні послуги	
		млн. грн.				%
2007	6700,7	1504,0	1132,6	3303,1	761,0	0,93
2008	8538,9	1927,4	1545,7	4088,2	977,7	0,90
2009	8653,7	1916,6	1412,0	4215,9	1109,2	0,95

Продовження таблиці 2

2010	9867,1	2188,4	1617,1	5037,0	1024,6	0,90
2011	10349,9	2205,8	1866,7	4985,9	1291,5	0,79
2012	11252,7	2621,9	2057,7	5369,9	1203,2	0,80
2013	11781,1	2695,5	2087,8	5772,8	1225,1	0,81
2014	10950,7	2475,2	1910,2	5341,5	1223,8	0,70

Розроблено на основі [4]

На основі даних з таблиці 2 робимо висновок, що обсяг виконаних наукових робіт в цінах збільшився (у 2007 році цей показник становив 6700,7 млн. грн а у 2014 році 10950,7 млн. грн), проте загальна питома вага постійно зменшувалась з 0,93 % у 2007 році до 0,70 % у 2014 році. Це означає, обсяг виконаних наукових робіт в цінах збільшувався за рахунок інших факторів: знецінення національної валюти, інфляція і т. д.

Інноваційна активність підприємств України 2007–2014 років подана у таблиці 3.

Таблиця 3

Інноваційна активність

Роки	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Загальна сума витрат, млн. грн.
2007	14,2	10821
2008	13	11994,2
2009	12,8	7949,9
2010	13,8	8045,5
2011	16,2	14333,9
2012	17,4	11480,6
2013	16,8	9562,6
2014	16,1	7695,9

Розроблено на основі [4]

Провівши аналіз даних таблиці 3, спостерігається незначна, але позитивна тенденція збільшення питомої ваги підприємств, що займалися інноваціями на 1,9 %, у 2007 році цей показник становив 14,2 %, проте у 2014 році – 16,1 %. Проте, загальна сума витрат з 2007 по 2014 роки зменшилася на 3125,1 млн.

грн. і мала найвищу точку у 2011 році – 14333,9 млн. грн. Зменшення загальної суми витрат можна пов'язати з непростою ситуацією в нашій країні за останні роки.

Тепер необхідно проаналізувати питому вагу інноваційної активності саме на промислових підприємствах за 2007–2014 роки, дані подані на рис.1.

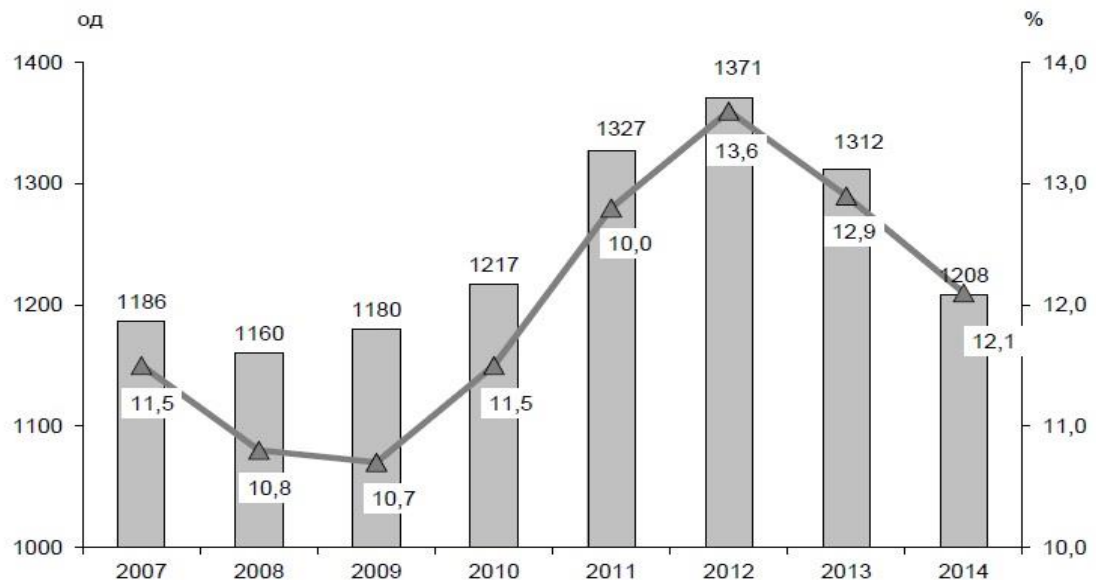

Рис.1. Кількість підприємств, що впроваджували інновації, та їх питома вага у загальній кількості промислових підприємств [1, с. 179]

Аналіз даної діаграми свідчить про стрімку інноваційну активність промислових підприємств з 2007 по 2012 роки, 1186 та 1371 компаній відповідно. Але після цього намітився спад і в 2014 році ця кількість зменшилася до 1208, що фактично є показником 2007 року.

Основні джерела фінансування інноваційної діяльності за 2007–2014 роки представлені у таблиці 4.

Таблиця 4

Джерела фінансування інноваційної діяльності

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
млн. грн.					
2007	10821,0	7969,7	144,8	321,8	2384,7
2008	11994,2	7264,0	336,9	115,4	4277,9

Продовження таблиці 4

2009	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8

Розроблено на основі [4]

На основі даних з таблиці 4 робимо висновок, що загальна сума витрат на інноваційну діяльність постійно зменшується. Так у 2007 році цей показник становив 10821,0 млн. грн., а у 2014 році всього лише 7695,9 млн. грн. Відносно власних витрат маємо негативні, але стабільні надходження, найвища точка була у 2007 році – 7969,7 млн. грн., а найменша у 2010 році – 4775,2 млн. грн. Натомість, надходження з держбюджету, від іноземних інвесторів та інших джерел мають нестабільний характер і змінюються щороку, що становить проблему для формування бюджету України і самих підприємств.

Висновки. Провівши детальний аналіз інноваційної діяльності в Україні за 2007–2014 роки, можна виокремити основні проблеми, а саме:

- з одного боку зменшення кількості науковців на наукових організаціях і з іншого збільшення кількості кандидатів та докторів наук, що означає зменшення практичної користі (прикладної) і збільшення теоретиків;
- постійне зменшення обсягів виконаних наукових робіт у ВВП країни при фактичному зростанні кількості самих робіт, невідповідність ціна–якість;
- зменшення інноваційної активності промислових підприємств України;
- зменшення витрат на інноваційну діяльність в державі на фоні знецінення національної валюти.

Необхідно виокремити напрями зниження негативного впливу інноваційного розвитку економіки на суспільні процеси, а саме [2]:

- захист прав власності на засоби виробництва;

- захист інтелектуальної власності;
- достатнє фінансування фундаментальних і науково-прикладних досліджень;
- покращання інвестиційного клімату в країні;
- віддання переваги проривним технологіям.

Відповідно до цього, можна сформулювати основні негативні властивості в Україні, що затримують інноваційний розвиток [3]:

- невизначеність;
- ризикованість;
- нерівномірність.

Загалом, залишається надіє, що діюча влада зможе знайти підходи до численних проблем інноваційної діяльності не тільки промислових підприємств, а й у всій країні, оскільки інновації – це майбутнє, яке весь час залишається актуальним для подальшого розгляду та аналізу.

Література

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. – К.: ДП « Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2015. – 255 с.
2. Мельниченко О.А. Інноваційний розвиток національної економіки: виклики для держави, бізнесу та населення [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/02.pdf>
3. Кузьминчук Н.В. Інноваційний розвиток як складова формування конкурентоспроможності промислового підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuues_2014_2_4.pdf
4. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.

5. Яшкіна О.І. Інноваційна діяльність підприємств України: тенденції розвитку та чинники впливу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_4_181_189.pdf
6. Закон України Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

References

1. Naukova ta innovacijna diyalnist v Ukraïni: statistichnij zbirnik. – k.: dp «informacijno-vidavnicij centr derzhstatu Ukraïni», 2015. – 255 s.
2. Melnichenko O.A. Innovacijnij rozvitok nacionalnoï ekonomiki: vikliki dlya derzhavi, biznesu ta naselennya [Elektronnij resurs] - Rezhim dostupu: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/02.pdf>
3. Kuzminchuk N.V. Innovacijnij rozvitok yak skladova formuvannya konkurentospromozhnosti promislovogo pidpriemstva: teoretichnij aspekt [Elektronnij resurs] - Rezhim dostupu: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?c21com=2&i21dbn=ujrn&p21dbn=ujrn&image_file_download=1&image_file_name=pdf/nvuuec_2014_2_4.pdf
4. Sajt derzhavnoï sluzhbi statistiki Ukraïni [Elektronnij resurs] - Rezhim dostupu: <http://ukrstat.gov.ua/>.
5. Yashkina O.I. innovacijna diyalnist pidpriemstv Ukraïni: tendenciï rozvitku ta chinniki vplivu [Elektronnij resurs] - Rezhim dostupu: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_4_181_189.pdf
6. Zakon Ukraïni Pro innovaciinu diyalnist [Elektronnii resurs]. – Rejim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>